

*Christine Busta**

Bécs júniusban

Újranőttek lassan a hársak
a bombaszaggatta fasorokban.
Édesebben lüktet városom
méz-ere mind, s a lomb csöndes szíve,
motorok robaján át,
megint a méhek régi nyelvén szól.

Koreset

Toronyóránk
mutatóját
letépte a vihar.
Újra a régi
csillagóra
bízzuk magunkat.

Írás és felirat

Pazarló papíron az ember.
Aki kőbe vési betűit,
csínján bánik velük.

* Christine Busta (1915–1987) a második világháború utáni osztrák líra egyik legjelesebb művelője. Verseit a keresztényhumanizmus és a panteizmus hatja át, s a finom reagálás a mindenkori eseményekre

Kenyerek ideje

Nem hevert asztalomon mindig kenyér.
Ünnep volt, ha került rá. Gyerekként, mint egy Napot,
úgy szorítottam szívemhez a barna cipót.

Nem ült asztalomnál mindig barát.
Mióta te az éhség ünnepét megosztod velem,
sötéten napzó gyereköröm melegét érzem megint.

Kora-ősz

Fény-szárnya nőtt a nappalnak,
maga a menny egyik helye a föld,
szent a legcsöppnyibb semmiség is,
kirakva az emberfölöttien szép Nap
monstranciájában.

Sókertek

Száraz vízmederben
tenger hamujából
sarjadt
főnixvirág
virul
láthatatlan.

Barátaimnak

Hamar itt a hatvanadik.
Elhagy a veszteség gyorsan.

Aztán kezdődik csak a mi időnk,
majdani arc újul a hajdaniban:
az ifúság, maradandóan.

Nagyvárosi madarak

Rég hiányolom már a tetők fölül
a fecske-nyilak suhogását.
Vakulnak nélkülük a nyarak,

szegényednek a szárnyas napok:
az édes és civódó hangok
litániája csonka marad.

Galambok, verebek a kövezeten,
rigók és varjak a füstben.

Maréknyi hóban meg a meztelen lábak
utolsó legendája.

Gyertyafénynél

Szemeid keletiek,
pillantásukat óikonok
istenanyái hagyták reád.

Tűnt népek ájtatata,
megbarnult viasz és oliva
fogta be lényed és bőröd.

Ha még az álom, a nemlét előtt
néma és vak leszek is,
vígaszul olaj gyanánt
érezem majd számban neved.

Cseh Károly műfordításai

André Pieyre de Mandiargues

Clorinda

Tasso emlékének ajánlom

*„Lerakja ezüst ruháját Clorinda,
büszke fegyverzetét s ékes sisakját,
s oly mezt ölt, mely nincs díszekkel borítva
(rossz előjel), feketét, rozsdabarnát.”**
A megszabadított Jeruzsálem

Alszol, mint a bunda. Tegnap este megint berúgtál, és most a rumos gőztől bódultan keringenek a legyek a lámpát tartó ellensúly körül. Közeledik a reggel: lassan elhalványul a gázlámpa fénye az ablakkal szemben, amelynek zsaluit elfelejtetted behúzni. A keskeny ágy mellett, ahol fekszel, a komód márványlapján álló üveg-gömbben apró tárgyak rejtőznek, magukra vonzzák a tekintetet, három vagy négy szikkadt pillangót látok benne, hegyes farkú éjjeli lepkéket, egy valaha gyantás fadarabot, amelyet ki tudja, milyen állatok lárvái már teljesen szétrágtak, és még egy darab mohán egy óarany zománcos acélsisakot, amely nem nagyobb egy gyűszűnél, és amelyben egy fegyverkovács talán régi német munkára ismerne.

Az élet számodra, semmi kétség, már a múlté; már nem sokáig tengeted napjaidat. Iszol, aztán durva pokrócba burkolózva alszol a csupasz matracon. Amikor a házmester, aki rendet tart nálad, bekopog az ajtón, sietősen megfogod az egyik kezéd ügyébe eső könyvet, vagy úgy teszel, mintha írnál, de a papír üres marad, mert félsz ennek a nőnek a legbelsőbb ítéletétől, bár soha egy szavát sem hallottad, és leginkább házsártos néberre hasonlít. És mivel nemsokára meghalsz, megpróbálom ezekre a kallódó lapokra feljegyezni, hiszen te úgysem lennél képes rá, mindent, amit ma éjszaka elmeséltél nekem, miután a kérésedre hazakísértelek, és mielőtt ki nem ittad volna ezt az üveget, amely most üres, és a ferde padló miatt mindig visszagurul, valahányszor csak a fésülködőasztal alsó fiókja alá akarom rúgni.

Tavaly kora ősszel egy nagyon meleg napon egy fenyőerdőben, ahová azért mentél, mert gombát akartál szedni – de még nem jött el a gombaszedés ideje – hirtelen észrevettél egy földkupac tetején egy tárgyat, amely fallal körbevett, csipkés oromzatú, tornyos várra emlékeztetett, olyanra, mint amelyet Victor Hugo rajzain is látni. Ám csak egy darab fa volt puha mohaágyon, a sok eső kifehéřítette, és a

* Torquato Tasso, *A megszabadított Jeruzsálem*, Orpheusz könyvek, Budapest, 1995, XII. ének, 275. o. Fordította Hárs Ernő

rágcsáló lárvák állkapcsaikkal járatokat fúrtak bele. Kíváncsiságból felemelted a mohaszőnyegről, az arcodhoz emelted és körbeforgattad, megrázogattad, liszthez hasonló por szállt ki belőle. Ekkor bentről furcsán fémes csörömpölést hallottál, amikor is az egyik lyukból hirtelen egy fényes és virgonc lény bukkant elő, amelyet első látásra rovarnak néztél. Egy nagy tücsök, gondoltad, mivel képtelen voltál hinni a szemednek, és azonnal elismerni ennek az apró lovagnak a létezését, aki tetőtől talpig vörös arany fényű páncélt viselt, felállt egy kiszögellésre, amelyet korábban a várfal egyik gerendájának hittél, kihúzta hatalmas kardját, két marokra fogta, és az ujjaid számára meglehetősen veszélyes kardforgatásba kezdett.

Megdöbbenve és félelemmel néztél, mivel annyira biztos kézzel forgatta a kardot, hogy a fára helyezett nagyujjadat csontig is képes lett volna bevágni (vagy a nagyujjad körmét is ketté tudta volna hasítani, aminek már a gondolata is legalább annyira fájdalmas, mint maga a vágás). Egy vágás súrolta a kezedet, ideges rándulástól a talapat megbillent; a kis harcoshoz mellmagasságból a földre zuhant, ahol egy kavicsnak ütközött, és láttad, hogy mozdulatlanul hever.

Rögtön lehajoltál, (olyan lendülettel, hogy majdnem egész testtel ráestél) felemelted. Ott volt a tenyeredben, te pedig féltél, hogy megsérült vagy meghalt a zuhanástól, és hogy segíts rajta, megpróbáltad kinyitni a páncélruháját. Eleinte kissé ügyetlen ujjaid végül megtalálták a sisak nyitját: felemelted a rostélyt, és csodák csodájára a legelragadóbb fiatal lány arca rajzolódott ki a nyílásban.

Akkor vigyázva, nehogy a vas megkarcolja az ájult szépség arcát, levetted róla a sisakot, kikapcsoltad a páncélt, amelynek csuklós pántja némely fűzőhöz hasonlóan hátul nyílott, aztán az ujjaiddal óvatosan derékon ragadtad az apró leányt, teljesen lebontottad róla a maradék páncélt; a mozdulat, ahogy egyébként meg is jegyezted, nem különbözött attól a megszokott mozdulattól, ahogyan a langusza húsos farkáról hámozzuk le a páncélt. A kis teremtés már csak egy inget viselt, amely finom szöveteiből készült darabnak tetszett, de közelebről nézve látszott, hogy erős vászonból van, és amely a combközépnél kissé lejjebb ért, felül pedig alig takarta a formás kebleket.

Lassacskán visszatért belé az élet, és mivel leültél a földre, hogy kényelmesebben vizsgálgathasd, a kis harcoshoz azzal játszott, hogy a kezdről a térdre szökkent, aztán onnan a mohaágyra, ahonnan megpróbált elmenekülni, de az itt-ott egyenetlenül kiemelkedő fűszálak zavarták a futásban, és neked nem sok erőfeszítésbe tellett, hogy elkapd. Dühödten hadakozott, közben rázta vállig érő nagyon sötét és nagyon sűrű hajkoronáját, öklével az ujjaidat verte, próbált megharapni. Hogy nyugalomra kényszerítsd, a zakód aljából kiteptél két gyapjúszálat. Az egyikkel, amely emlékeidben még mindig vörös, hátrakötötted a kis teremtés csuklóját, a másik kék fonál egyik végét a bokájához, másik végét pedig egy elég nehéz közhöz erősítettél, hogy minden szökési kísérletet végérvényesen hiábavalóvá tegyél.

Ahogy ott térdelt a vasgolyója mellett, bár nem tudta kinyújtani a karját, mégis úgy tetszett neked, mintha könyörögne. Ettől kedvet kaptál, hogy teljesen meztelenül lásd: a zsebedből elővettél egy bicskát, a levegőbe emeltd a lányt, majd (a vállrésze is gondosan ügyelve), elől és hátul, felülről lefelé széthasítottad az ingjét, amelynek foszlányaiba belekapott a szél, aztán visszatetted a foglyot a mohaágyra.

Háton feküdt, becsukta a szemét, a nagy formátumú fajhoz tartozó nők (ezt a kifejezést használtad a saját fajoddal kapcsolatban) hasonló beletörődésével, mint amikor a nők tudják, hogy már nincs értelme szégyenkezni, sőt annak sincs, ha úgy tesznek, mintha szégyenkeznének, és félretesznek minden szemérmert. Tekintetedet zavartalanul legeltethetted rajta, a korábban az ing alatt átsejlő dús és kerekded kebleket nézted, a derekát méregetted, amelyet egy gyűrű épp körül-fogott volna, pillantásod a szép térde és combja határozott íveit simogatta, majd elmerült a göndör gyapjú sötétlő háromszögében, amelyet csillogása és duzzadó ereje szinte állatiassá tett. Mintha a látvánnyal nem teltél volna el eléggé, hatalmas orrod a hasára tetted: teste a virágzó rezedához hasonló illatot árasztott. Mit nem adott volna azért, ha a kis teremtés méretére zsugorodhattál volna, hozzá hasonulván ledőlhetnél volna mellé a mohaágyra, és a karjaidba vehetted volna őt, hiszen a kötelek miatt, amelyekkel mozdulatlaná tetted, minden kétséget kizáróan kiszolgáltattad az első jöttmentnek, feltéve, ha az akkora, mint ő.

Elérkezett az a pillanat, amikor csillapítanod kellett a vágyaidat, amely úgy tombolt benned, hogy egyre csak remegtél a tehetetlenségtől az apró test láttán. És mivel bizonyosra vetted, hogy újra megtalálhatod a foglyodat, amikor csak akarsz, belevetetted magad az erdőbe, mint aki megbomlott, az elébed kerülő fenyők törzsét markolászta, árkok mélyére gurultál, a finom fűszálak szőnyegét tépdeszted, a gyom, a lándzsás útifüvek és a zsurlók közötti csupaszföldet csókoltad, de mire rohamod lecsillapodott, és sárosan, a ruhádra tapadt növényfoszlányokkal visszatértél ahhoz, akit a tulajdonodnak tekintettél, mintha csak egy sünt vagy gyíkot fogtál volna egy séta alkalmával, a kislány már eltűnt. Minden kétséget kizáróan azon a helyen voltál, ahol hagytad. A kék gyapjúfonál és a kő ott hevert a mohaágyon. Ám a fonalat hossza három negyedénél valaki elhasította, a vége friss vérfoltban úszott. Egy pillanatig sem gyanakodtál a fenyőerdő hangyáira, amelyek közül néhány nem messze futkározott a száraz túlevelek között, hiszen egyetlen darab csont sem volt a mohán, és köztudomású, hogy ezek a rovarok lenyúzzák hatalmas prédáikat, de a csontokat nem ragadják el; leírhatatlan rémületben egy madár csőre jelent meg előtted. Kínzó fájdalommal gyötörte a lelkiismeretedet az a gondolat, hogy az apró teremtés testébe egy poszáta csőre vág. De hát miért, így mondtad, miért van az, hogy azok a sarlatánok, akik naturalista meséket írnak; vagy énekeket szereznek, olyan könnyedén felruházták a poszátát azzal a szépséggel és bájjal, amelynek hírében áll azok számára, akik képtelenek tisztán látni?

Az éneke egyáltalán nem olyan csalogató, mint hisszük. Már a neve is jól mutatja, hogy milyen ravasz állat valójában, a költők által épített képzeletbeli birodalmon kívül. Tulajdonképpen, folytatattad, nem elegendő-e ha hangosan kimondjuk ezt a három szót: „vadászmenyét, nyest és poszáta...”, hogy rögtön észrevegyük ennek a ragadozó madárnak a galádul ravasz, könyörtelen és vérengző természetét? A lábadnál néhány emléket keresgélte attól, akit elvesztettél, és megtaláltad a kis sisakot, becsavartad a zsebkendődbe, ahová a meleg, étellel teli testét akartad tenni, azét, aki viselte, és hazavitted.

Vajon hová lett a páncél többi része? Hosszasan keresgélte, de nem találta meg.

És azóta siralmas az életed. Egy szép őszi nap közepén, a landes-i erdő fenyvesében megtaláltad azt, amiről titkon minden ember álmodik, és amire minden ember vágyik, de érzékeid tombolása miatt elvesztetted. Már csak a halál maradt számodra. És amíg el nem jön érted, rumot vedelsz, mint egy részeges barom, és alszol.

Schneller Dóra fordítása